

reconèixer res més que el *Ras de kərlit* (xxiii, 97.21).

MENCIONS ANT. La més arcaica és *Cardid*, repetit igual en dos passatges dels *Privilèges et Titres d'Alart*, p. 64; Ponsich (*Top.* 140): «pasqua in *Cardid*» a. 1179, «paschua de *Cardid*» 1180, «pasturas de *Cardid*» 1299, «pasqua et pasturas de *Cardit*» 1332 i 1387.

Potser encara és un home cerdà, provinent dels Plans dels Rasos de Carlit (i no un ignot homònim) un Guillem de *Cardid* de 1045, de qui només sabem que devia diners a un clergue relacionat amb el monestir de Trespunts (A. Urg.), segons el testament d'aquest, on es parla de molts llocs de les comarques barcelonesses (*Cart. St. Cugat* II, 248.22). Ponsich ho posa entre els llocs d'Angostrina, amb l'encapçalament «Pasquers del *Carlit*» i no dona cites antigues de la forma en *-rl-*.

ETIM. No sé que ningú n'hagi escrit res. Durant anys n'he estat sospesant dues, ja esbossades en el *DECat*.

A) Tenint en compte el mot *lit* dels Pirineus centrals 'allau' o 'llit de l'allau', comú a quasi totes les altes valls de llengua gascona (Aran, Luixon, Aura, Cauterés, Ossau), i alguna de l'alt Aragó (cf. *llido* a la vall pallaresa d'Assua, cast. *alud* i bc. *luta/lito*) escrivia jo *DECat* en nota al vol. v, 205b48-52: als catalans això ens fa pensar en el *Carlit* de Cerdanya, que un se sent temptat de descompondre en *Quer-Lit* 'allau de la penya' (*quer*, *DEC*, s. v. *quer*); però sempre es troba, i ja antic, amb inicial *Car-*.

Cal renunciar-hi, no sols per això; i perquè fóra una combinació de sintaxi ben desusada en la nostra toponímia; majorment perquè per als rústics, sempre protagonistes en la creació dels noms orogràfics, el que importa no és el pic, ni les canals que en davallen, de tan mal escalar, sinó l'immens ras o desert de *Carlit*, i els pasturatges que els dona, que, magres i tot, com són, per llur vasta extensió bé alimenten grans ramades. En fi la *-d-* que segueix a la *r* en les mencions medievals acaba de descartar tota connexió amb *lit* o *lido*.

B) Aquesta *-d-* juntament amb el paisatge, conspicuament tot ell poblat de cards, mostra que deu pendre nom del Desert del *Carlit*, i aquest serà *EREMUM* o *DESERTUM CARDĒTI* 'desert del cardassar', amb metafoia. És ja el que vaig preferir en el vol. II, 571 i 573; anàlogament, s. v. *abir* I, 86a44, i vol. VII, 404b8, s. v. *roig*. Tant es pot tractar d'un genitiu, com del locatiu *CARDĒTI* ben viu en llatí antic, i pervivent en la toponímia: llavors significaria 'en el Cardassar', Parahels: *Cardet* poble de la Vall de Boí; *Cardedo* NL pre-català en el Pallars; *Cardèdol* i altres formes diminutives del mateix col·lectiu, com la que he detallat a l'article *Cardedeu*. La *-d-* final dels documents del S. XII és conforme a la posició intervocàlica que tenia la *-r-* en l'ètimon. Ben paral·lel al *Pla de Carlit* és *Plancardet*, pda. de Taús (xviii, 16.6).

El canvi de *-rd-* en *-rl-* es retroba en el nom de la *carlina*, el gran card que Linneu batejà *Carlina Acaulis*, en memòria del nom romànic, que des del cat. passà

a l'it., el fr. i el castellà en el S. XVI (vg. *DECat* II, 571b25), però dialectalment s'ha mantingut en la forma *cardina* en molts llocs del Canigó, de Cerdanya i Rbg., o *cardiguera*, *cardigar* en altres llocs (*DECat* II, 571b44 ss., 18 ss.); en aquest nom de planta el canvi pogué passar a través d'una forma assimilada *karnina*: cf. *carnuquèra* 'carlina' en aranès, i la mena de card que s'anomena *takarnina* en bereber (i d'allí passà a l'hispano-àr. i cast. *tagarnina*): seguida després de dissimilació *n-n > l-n*; o bé pel fenomen de fonètica basca, mal comprovat que hom assenyala en el lab. *karlo* 'card' (lín. 52). Quelcom d'aquests fets pogué reproduir-se en *Cardid* > *Carlit*.

Però potser, fou més aviat (o tot plegat) un cas de dissimilació, de tipus certament prou extraordinari, entre la *-d-* intermèdia i l'altra, en esdevenir aquesta més forta quan es tornà final. El cas en efecte, es repeteix en el nom de la *Cova de karlito*, per amunt de les cardoses serres ribagorçanes de Soperuny (xviii, 174.11); i en el de *Fontarlit*, dalt de les muntanyes de Llo (enfront del Carlit però a la Baga de Cerdanya) < *Fontardit* (nom format en el temps que *font* era masculí en cat., com en llatí); car és ben atrevit pujar tan amunt per anar-hi a beure (allí neix el torrent de Coll de l'Escala: xxiii cf. *Montardit* poble del Pallars, 37, 38). I el nom del poble d'*Orlú* < cèlt. *ORĒDUNUM*, vora el riu *Oriège* (afl. dr. de l'alt Arieja, amb dissimilació davant l'altra dental de *-DUN*: *Orlú* és un poblet que, bo i gavatx, frontereja amb el repeu del Carlit, d'on el nom ja citat de la Coma d'*Orlú*; més aigües avall es troba *Oregés* < *poble* **Oregés*, altre derivat d'aqueix riu *Oriège*.¹

¹ A Dorres vaig recollir *kərgəlit* pda. muntanyenca (xxiii, 96), que sembla una modalitat de *Carlit*, potser provocada pel fet que els caragols (localment *cargolls*) solen enfilarse pels cards o escardots. No crec que es pugui explicar per *CARDUE-LIS*, puix que això només ha estat nom d'un moixó, la cadenera mai de cap mena de planta.

CARME

Poble de la comarca de l'Anoia, prop d'Igualada. **PRON. MOD.:** *kármə*, oït l'any 1926 a Igualada Piera per Casac. i JCor.

DOC. ANT. *Chazmo*, any 1005 (*Cart. St. Cugat* II, 48); Gerallat de *Cazma*, a. 1188 (*Cart. St. Cugat* III, 314); Raimundi de *Cazma*, a. 1196 (*Cart. St. Cugat* III, 342); Martino de *Kazma*, a. 1205 (*Cart. St. Cugat*, III, 376); *Catzma*, a. 1321 (*BABL* v, 11).

HOMÒNIMS I PARÒNIMS: *Bony de la Carma*, muntanya important del terme de Boí rodejada de grans avencs, a uns 2500 m. d'alt., pujant cap al Comallo-forno. (Cf. JCor., *Toponímia de la Vall de Boí*, p. 7).

Lo Caime, al terme de Margalef. És una de les afraus pregones i grandioses que baixen de la part O. del Montsant (JCor., 1928, 1935).

Roca d'En Caimés, partida de Taurinyà (xxvi, 153).